

Ensio Kettunen

Taistellen Karhumäkeen

Sissipataljoona 1 jatkosodassa

Konttioniemi - Ilomantsi - Kostamus - Tsumoinvaara - Saidoma - Uunitsa - Karhumäki

Taistellen Karhumäkeen

© 2019 Kettunen, Ensio

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789515683311

Ensio Kettunen

Taistellen

Karhumäkeen

Sissipataljoona 1

jatkosodassa

SA-Kuva

Sisällysluettelo

Lukijalle.....	9
Marssi rajalle	13
Hyökkäys Vellivaaraan.....	33
Hyökkäys Lehmivaaraan	57
Vellivaaran ja Lehmivaaran taistelut	61
Sissipataljoona siirtyy Louhivaaraan	69
Sissipataljoona etenee Suojärvelle.....	71
Sissipataljoona asemissa Irstajoella	91
Sissien partiomatka Vaatsilanjärvelle.....	99
Rajamiehet koukkaavat Porajärvelle	127
Sissipataljoona siirtyy Kostamukseen.....	129
Sissikomppanian kohtalokas isku	143
Semsjärven ja Kumsan valtaus	153
Käppäselän ja Ala-Uunitsan taistelut.....	161
Sissien korpisotaa Vaaksausjärvellä	195
Koukkaajat jäävät mottiin.....	205
Suomalaiset etenevät Karhumäkeen	213
Kalintinsaaren taistelu	241
Sissipataljoona Karhumäen lohkolla.....	245
Sissipataljoonan tarina päättyy	273
Lähteet.....	281

Korpisotureita Karhumäen lähellä marraskuussa 1941 SA-kuva

Lukijalle

Tämä kirja on omistettu niille sadoille Sissipataljoona yhden miehille, jotka taistelivat kesällä 1941 Ilomantsissa ja etenivät syksyn aikana Suojärven ja Soutajärven kautta Karhumäen taakse Hiisjärven ja Vansjärven alueelle. Pataljoona koottiin 18. – 19. kesäkuuta 1941 Kontioniemen varuskunnassa, jolloin sen kokonaisvahvuus oli 537 miestä.

Sissipataljoona alistettiin jatkosodan alussa Ryhmä Oinosen ja Uudenmaan Rakuunarykmentin alaisuuteen. Pataljoonan komentajana toimi 30.6.1941 lähtien everstiluutnantti Kaarlo Kari, elokuussa kapteeni Aulis Räihä ja 5.10.1941 alkaen majuri Viljo Kivikko.

Ensimmäisen komppanian päällikkönä oli heinäkuussa vänrikki Unto Mönkkönen, joukkueenjohtajina vänrikit Teuvo Suontaka, Arvo Väisänen, Veikko Kivekäs, Kurt Visa, sekä luutnantti Palolampi. Toisen komppanian päällikkönä toimivat sodan alussa vänrikki Uuno Sorsa ja luutnantti Martti Kokko.

Joukkueenjohtajina olivat luutnantti Aulis Räihä, sekä vänrikit Jorma Ruhanen ja Väinö Juvonen. Kolmannen komppanian päällikkönä oli luutnantti Pöyry, myöhemmin luutnantti Aulis Räihä. Kolmannen komppanian joukkueen johtajina toimivat heinäkuussa 1941 luutnantit Elias Salmela, Wagner Martinmäki, Eemil Kettunen, sekä vänrikit Pentti Mölsä, Purhonen, Antti Luostarinen ja Hopponen. Sissipataljoona siirtyi Kontioniemestä 22. – 23. kesäkuuta 1941 Ilomantsin Kivilahteen, jossa pataljoona oli 26. kesäkuuta saakka. Piimävaarasta matka jatkui Huhukseen ja sieltä 29.6.1941 mennessä Ilomantsin Hattuvaaraan. Longonvaarassa sissit aloittivat taistelut ja elokuussa Sissipataljoona siirtyi Kuolismaan kautta Salmijärvelle ja sieltä edelleen Suojärven ja Porajärven kautta Karhumäelle. Sissipataljoona lakkautettiin helmikuussa 1942 ja siinä palvelleet miehet siirtyivät Rajajääkäripataljoona 5:een ja Kevytosastojen riveihin. Sissipataljoonan tappiot jatkosodassa olivat noin 240 miestä.

Sissipataljoonan palveluspaikat jatkosodassa

- 1. Kontioniemi 18. – 22.6.1941**
Pataljoonan perustaminen Kontioniemessä
- 2. Piimävaara, Kivilahti 22. – 26.6.1941**
Taistelukoulutusta ja oppitunteja Piimävaarassa
- 3. Huhus, 26./27.6.1941**
Majoittuminen ja ruokailu Huhuksen kylässä
- 4. Hattuvaara/Korentovaara 28.6.1941**
Taistelukoulutusta ja partiointia Hattuvaarassa
- 5. Niemijärvi/Longonvaara 2.7.1941-**
Vellivaaran ja Lehmivaaran partioitaistelut
- 6. Louhivaara/Lutikkavaara 27.7.1941**
Siirtyminen Louhivaaraan/Lutikkavaaraan
- 7. Kuolismaa/Moisiovaara 8.8.1941**
Marssi Kuolismaahan, jossa lepoa
- 8. Kuuttivaara 14.8.1941**
Marssi Kuuttivaaraan ja yöpyminen
- 9. Salmijärvi 15.8.1941**
Marssi Salmijärvelle, jossa partiointia
- 10. Parkoinsuo/Kirveskangas 18.8.1941**
Taistelu vetäytyvän vihollisen kanssa Parkoinsuolla
- 11. Vegarus 21.8.1941**
Lepoa ja saunomista Vegaruksessa
- 12. Riuhtavaara 23.8.1941**
Autokyydillä Riuhtavaaraan, jossa partiointia
- 13. Leppäojan rajavartiosto 25.8.1941**
Partiointia ja tiedustelua Kostamuksen suuntaan
- 14. Irstanjoki, Varisvaara 28.8. – 10.10.1941**
Etulinjan taistelut ja partiot Vaatsilanjärvelle
- 15. Valasmo 14.10.1941**
Eteneminen Valasmoon, jossa partiointia

- 16. Soutajärvi 18.10.1941**
Taistelukosketus viholliseen Soutajärvellä
- 17. Semsvaara 19.10.1941-**
Taistellen Semsvaaraan, jossa varmistusta ja lepoa
- 18. Juusjärvi 22.10.1941**
Varmistuksessa Juusjärvellä ja siellä partiointia
- 19. Sumoinvaara 23.10.1941**
Varmistuksessa, partiointia ja lepoa
- 20. Stolbovaja 27.10.1941**
Hyökkäys Stolbovajaan, raskaat tappiot
- 21. Kortassi/Palolampi 29.10.1941**
Marssien Palolammelle, josta partiointimatkoja
- 22. Saidoma 2.11.1941**
Lepoa ja partiomatkat etelään ja pohjoiseen
- 23. Ala-Uunitsa/Lobskaja Gora 4.11.1941**
Hyökkäystaisteluja ja koukkauksia
- 24. Perälahti 17.11.1941**
Hyökkäystaistelut Perälähdessä
- 25. Vaaksijärvi 19.11.1941-**
Asemasotaa Karhumäkeen johtavan tien varrella
- 26. Karhumäki 7.12.1941**
Karhumäen puhdistustaistelut ja partiointia
- 27. Lumbusjärvi 3.1.1942**
Siirtyminen etulinjaan Lumbusjärvelle
- 28. Vansjärvi 5.1. – 31.1.1942**
Asemasotaa Hiisjärvellä ja Vansjärvellä
- 29. Malu 1. – 15.2.1942.**
Lepoa ja hiihtokilpailut Malussa
- 30. Karhumäki 16. – 22.2.1942**
Lepoa ja hiihtopartiointia Ääniselle
- 31. Karhumäki 23.2.1942**
Pataljoonan lakkauttaminen

Huhus ja Hattuvaara 27.6. – 2.7.1941

Marssi rajalle

Ilomantsin Kivilahden alueelle tuli kesäkuussa 1941 Uudenmaan rakuunarykmentti ja Sissipataljoona 1. Sissipataljoona kuljetettiin autoilla Kontioniemestä 22. – 23. kesäkuuta 1941 Kivilahden Piimävaaraan. Seuraavat kolme vuorokautta vierähtivät taisteluharjoituksissa korkean Piimävaaran lähimaastossa. Päivät olivat helteisen kuumia ja iltaisin sissit kävivät uimassa läheisessä lammessa. Toisen juhannuspäivän iltana miehet olivat menossa nukkumaan telttoihin. Eräässä teltassa tohmajärveläiset sissit keskustelivat hiljaa keskenään:

”Oottako kuullu, että huomenna myö lähetään rajalle?” sanoi sotamies Hugo Rautiainen. ”Kuka sinulle on sellassii höpissy?” kysyi alikersantti Onni Eronen. ”Päivällä meidän kylän poika Erkki Hiltunen sanoi vänrikki Kettusen kertoneen, että meijät viijään huomenna

Hattuvuaran taakse rajalle, eikä Erkki oo enenkään miulle valehellu.”

”No sitten siun pittää käyvä nukkumaan, jotta jaksat kävellä täältä sinne Hattuvaaraan saakka”, jatkoi Eronen ja kääntyi kyljelleen nukkumaan.

Sissit keskustelivat vielä hetken aikaa hiljaisella äänellä. Läheiseltä tieltä kuului ohiajavierien kuorma-autojen ääniä, Piimävaaran takana kuusimetsässä kukkui käki ja kesän ensimmäiset kimalaiset pörräsivät telttojen läheisyydessä. Teltan ovi kävi ja miehiä lähti ulos tarpeilleen. Hetken päästä he palasivat takaisin telttaan ja puolen yön jälkeen majoitusalueelta kuului enää hajanaista kuorsaamista.

Aamulla vääpeli Iivari Tapaninen oli kävelemässä Piimävaaran talosta komppaniansa telttoja kohti. Pitkä ruohikko oli kastunut yökasteesta ja vääpeli nosteli jalkojaan, etteivät housunlahkeet kastuisi kosteassa ruohikossa. Aurinko oli juuri nousemassa itäiselle taivaanrannalle, kun Tapanisen katse pysähtyi

horisontissa näkyviin lentokoneisiin. Vääpeli ajatteli: "Neuvostokoneet ovat taas tarkkailemassa suomalaisjoukkoja." Tapaninen nosti erään teltan oviaukon ylös ja huusi kovalla äänellä: "Valmistautukaa lähtöön!"

"Mitä sie ukko öliset, painu omaan teltaan huutamaan ja anna mejän nukkua rauhassa!" huusi teltasta tohmajärveläinen Ensio Muikku.

"Ylös nyt vain joka sorkka, lähdemme tunnin päästä marssimaan!" jatkoi Tapaninen.

"Enkö mie eilen sanonna, että tännään myö lähettään!" huudahti teltan ulkopuolelle ehtinyt Hugo Rautiainen.

"Eikös se ollunna Erkki, joka sanoi, että Kettunen oli sanonut hänelle, että myö lähettään jonnekin!" pilaili Arvi Turunen.

Unisia miehiä purkautui teltoista ulos heinäpellolle. Hetken aikaa miehet tyhjensivät virtsarakkoja läheisen pistoaidan viereen. Alikersantti Onni Erosen johdolla teltoa tyhjennettiin tavaroista. Kamiina, teltoa ja teltan tarvikelaatikko kannettiin erään kuorma-auton

lavalle. Miehet kaivelivat repuistaan kenttäpakit ja ruokailuvälineet esille ja asettelivat reput riviin pistoaitaa vasten. Puolen tunnin ajan kenttäkeittiön ääressä oli vilskettä satojen miesten hakiessa aamupalaa. Tarjolla oli puuroa, teetä, vanikkaa ja juustopaloja. Aamupalan jälkeen Piimävaaran majoituspaikan ympäristö siivottiin ryhmänjohtajien johdolla ja miehet kutsuttiin Piimävaaran talon pihamaalle paririviin. Leirin johtaja Luutnantti Martti Kokko puhui: "Sissipataljoona siirtyy tämän päivän aikana kuorma-autoilla ja osa marssien Huhuksen kylään. Siellä majoitumme Uudenmaan rakuunoiden jättämään leiripaikkaan. Päivämarssin pituus on tänään noin 20 kilometriä ja matkalla pidetään kaksi lyhempää ja yksi pidempi marssitauko. Jokainen sissi kantaa asetta marssin aikana, reput jätetään kuorma-autoihin. Marssijärjestys on ensimmäinen komppania, toinen komppania ja viimeisenä kolmas komppania. Marssille lähdetään tunnin kuluessa ilman erillistä käskyä.

Sissipataljoona yksi perustettiin Kontioniemessä 18. kesäkuuta 1941. Sen kokonaisvahvuus oli 537 miestä perustamisvaiheessa. Sissit siirrettiin autoilla Ilomantsin Piimävaaraan, jossa opeteltiin korpisodan vaatimia sissitaitoja. Seuraavaksi matka jatkui marssien Piimävaarasta Ilomantsin Hattuvaaran itäpuolelle, Longonvaaran ja Niemijärven alueelle. Siellä sissit aloittivat hyökkäyksen Vellivaaraan ja Lehmivaaraan 10.7.1941. Suomalaiset yrittivät kaksi viikkoa vallata puna-armeijan hallinnassa olleita kyliä, siinä kuitenkin onnistumatta. Sissipataljoona siirrettiin heinäkuun lopussa Ilomantsin Möhkön itäpuolelle Louhivaaraan ja sieltä edelleen Kuolismaan kylään 8. elokuuta 1941. Eteneminen jatkui Kuuttivaaran ja Salmijärven kautta Suojärven vanhalle rajalle, lähelle Neuvostoliiton hallinnassa olevaa Kostamus -nimistä kylää. Lokakuun alussa puna-armeija lähti perääntymään ja sissit etenivät seuraavien kuukausien aikana taistellen Karhumäen kaupunkiin. Karhumäestä sissit siirtyivät Hiisjärven ja Vansjärven alueelle. Helmikuussa Sissipataljoona lakkautettiin ja osa sisseistä siirtyi uuteen Rajajääkäripataljoona viiteen ja loput muihin joukko-osastoihin. Sissipataljoonan tappiot jatkosodassa olivat 240 miestä kaatuneina ja haavoittuneina.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi